

Gunnar Ramstad har forhandlet store avtaler som tillitsvalgt for Legeforeningen gjennom 18 år. Nå er allmennpraktikeren opptatt av hvordan vi ved å være gode kolleger kan gjøre livet litt lettere for hverandre.

Intervjuet: Gunnar Ramstad

En forhandlingens mann

Gunnar Ramstad har vært allmennpraktiker i Bergen, nærmere bestemt Fana, i 21 år. Med sitt karakteristiske skjegg er han lett å kjenne igjen. Ramstad omtaler Fana som en bygd i byen, og er godt fornøyd med å ha hatt 220 meter reisevei til jobben så lenge han har bodd der.

– Jeg sluttet i turnus den ene dagen, og åpnet kontor den neste. Det fantes ikke legekontor i Fana på den tiden, så jeg åpnet et. – Hvordan fikk du pasienter?

– Jeg gikk til en skiltmaker og fikk laget et skilt med påskriften «lege Gunnar Ramstad». Skiltet hang jeg i vinduet, og etter hvert kom det flere og flere folk innom kontoret. Men det tok et par år før arbeidsdagene var fulle. Det å kjøpe en liste, som det er så mye snakk om for tiden, er en av de beste økonomiske investeringene man kan gjøre. Da har man faktisk inntekt fra dag 1.

Unødvendige legevaktbesøk

Ramstad var mot slutten av 1990-tallet en av de sterkeste pådriverne for sentralisering av legevaktsamarbeid.

– Hvorfor engasjerte denne saken deg?

– Utover 1990-tallet var det en forubbing i allmennpraksis. En del av det som bidrog til den lave rekrutteringen var vaktbelastningen. Det er vanskelig å rekruttere unge leger til en «machotilværelse» med lange og tunge vakter. Det tvang seg frem en rasjonalisering. De fleste legevaktbesøkene hadde ikke noen viktig medisinsk begrunnelse. Det blir galt at legen skal kjøre fra grend til grend av bekvemmelighetsgrunner for pasientene. Dessuten får man gjort en mye bedre undersøkelse i gode lokaler med utstyr tilgjengelig. Legevaktarbeid er også risikoarbeid. Det er ofte på legevakt vi risikerer å bli involvert i klagesaker og erstatningssaker. Dermed er det ekstra viktig å legge de faglige rammene godt til rette.

– Noen mener at man får verdifull informasjon av å besøke pasientene hjemme. Hva tenker du om dette?

– Det er viktig at man ikke blander sammen legevakt og sykebesøk. Sykebesøket lever i beste velgående. Enhver god allmennpraktiker bør reise hjem til sine gamle og alvorlig syke pasienter når de har problemer med å komme seg til kontoret.

– I 1998 hadde vi ikke nok leger til å drive legevakten i Bergen. Det måtte gjøres noen håndgrep. Vi reduserte tvert antall sykebesøk fra 25 000 til rundt 500 besøk hvert år. Det ble et politisk rabalder, men vi hadde ikke en eneste tilsynssak med klage på medisinsk uforsvarlig drift. Rasjonaliseringsprinsippet gjelder også eldre, men det er selvfølgelig problemstillinger rundt terminale pasienter som må tas hensyn til. Rasjonaliseringen kommer alle parter til gode. Pasientene får bedre undersøkelser på et kontor, legene får færre vakter og trygden sparer store summer. Det som provoserer meg, er at staten ikke lar de sparte trygde-refusjonene komme kommunene til gode. Kommunene får økte utgifter, og de kommunene som velger å opprette og drive en god vaktentral bør få tilskudd fra staten.

Påfyll og nedtrapping

– Du er opptatt av at høy vakttetthet er belastende for legene, hvilke råd har du til kolleger med mye å gjøre?

– Det er viktig å ta vare på seg selv i et yrke som vårt. Hver lege må ta ansvar for sitt eget liv og tenke igjennom om man kan redusere arbeidsmengden. Fra fagforeningshold er det viktig å legge forholdene til rette for at man lettere kan gjøre slike valg. Min erfaring er at legene er en samvittighetsfull rase. Jeg snakket med en kollega fra en landkommune, han var sliten, syk og over 60 år. For å holde ut til pensjonsalder ønsket han å gå ned til halv stilling. Vi snakket litt om ulike alternativer. Det som slo meg mest var hvor bekymret han var for hva kommunen skulle gjøre hvis han måtte trappe ned.

– Hvilke alternativer finnes?

– En eldre lege kan ta inn en ung kollega og trappe gradvis ned. Man kan gjøre små grep for å gjøre tilværelsen enklere.

– Har du noen råd mot utbrenthet?

– Jeg tror at vi må være flinkere til å skaffe oss hobbyer. Leger er stort sett flinke til det. Det kan høres formynderisk ut når jeg sier det på den måten, men jeg mener det jeg sier. Det er utrolig mange talenter blant våre kolleger. Jeg var nylig på et kurs hvor en av deltakerne imponerte ved å sitere hele prestens tale ved graven fra Peer Gynt. De som dyrker sine interesser, tar vare på seg selv uten å være bevisst på at det er det de gjør.

Det blir fristende å spørre om han lever som han lærer.

– Har du noen fritidsinteresser?

– Jeg har en svakhet for veteranbiler, medgir han. – Dessuten er rypejakta hellig. Det er en herlig ukomplisert ferie. Når hverdagen består av problemløsning og raske avgjørelser, er det velgjørende å ha ferie hvor man slipper å tenke.

Ramstad er opptatt av at vi som kolleger kan gjøre hverdagen enklere for hverandre.

– Leger bør bli flinkere til å ta vare på hverandre. Det skal ikke mye til å si noe positivt om en kollega, kanskje til pasientene også. Hvis du sender en pasient fra deg med beskjed om at vedkommende skal til en dyktig kollega med mye erfaring, gir du med en positiv holdning, som igjen kan bidra til en bedre opplevelse hos neste lege. Vi leger er av og til for konkurranseorienterte. Dessuten er det noen som faller for fristelsen til å si noe negativt om andres avgjørelser, og på den måten gjøre seg litt viktigere. Det tror jeg det blir mindre av jo mer erfaring man har.

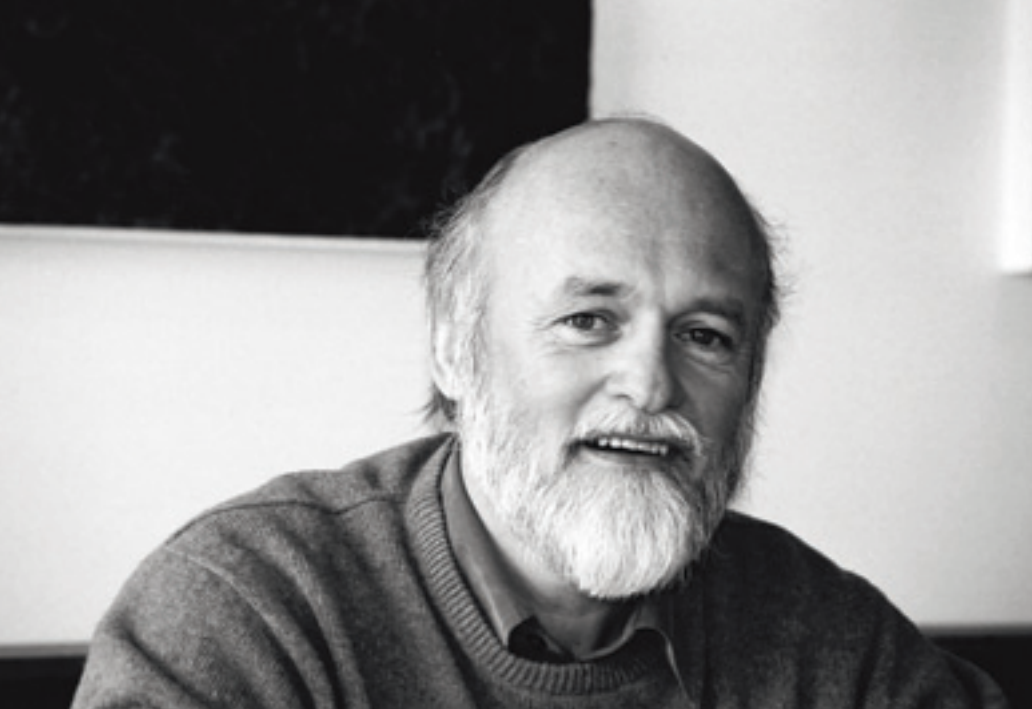
– Er du flink til å rose kolleger selv?

– Jeg tror jeg er det nå. Men jeg var nok ikke like flink tidligere.

Hjelper kolleger i klemme

– Du har vært tillitsvalgt i Legeforeningen i mange år. Hva går egentlig jobben ut på?

– Jeg opplever at konfliktløsning er en stadig større del av arbeidet. Det er fint å kunne megle mellom kolleger, ikke bare sitte i toppetasjen i rådhuset og krangle om

Gunnar Ramstad

Født 4. januar 1957

- Cand.med. 1983
- Spesialist i allmenntmedisin i 1990

Foto Marit Tveito

lønn. Vi har ikke «idiotkolleger» eller prektige kolleger. Det er aldri slik at en part er helt ubrukkelig, jeg opplever at det er noe ordentlig i enhver kollega. Det er trist når flotte kolleger blir nedslitte og sykmeldte. Det er mer slitsomt med konflikter mellom kolleger enn mange andre typer belastninger en jobb kan by på.

– Kommer dere frem til løsninger ved meglings?

– Jeg vil påstå at vi veldig ofte gjør det. Det dreier seg blant annet stadig om omsetning av legepraksiser. I Bergen og omegn har vi ikke hatt en eneste sak hvor vi har måttet involvere nemnda. Vi prøver å gi generelle råd til alle, som et slags forebyggende arbeid. Den som ønsker å overta en praksis, skal vite hva den koster, og den som selger skal begrunne hvorfor. Åpenhet er det viktigste. Dessuten har Legeforeningen mange standardavtaler liggende på hjemmesidene på Internett. Samarbeidsavtaler må lages i starten, mens alle fremdeles er venner.

– Det blir sagt om deg at du elsker forhandlinger. Hva er det du liker ved det?

– Selve spillet. Det handler om å dra tauet slik at mest mulig er på din side når kampen er over. Jeg forhandlet om fastlegeordningen i seks år, og fant det givende. Selvfølgelig er det en viss forfengeligheit i det. Man forhandler for en gruppe, og det er hyggelig å komme tilbake med et godt resultat.

– Det er mange typer forhandlinger, er det noen fellesnevner?

– Målet er felles; at en eller flere skal komme best mulig ut. Hvis du har tålmodighet, får du alltid til mer enn du tror. Og så må du ikke lure motparten. Han legger vekt på *ikke*.

– Det er en kortvarig varme hvis du gjør det. Det kommer aldri noe godt ut av å lure noen. Motparten skjønner hva lønnsavtalen dreier seg om når det kommer til første lønnsdag.

– Er det noen egenskaper som er viktige i forhandling?

– Det er viktig å være seig. Presidenten i Legeforeningen, Hans Kristian Bakke, er for eksempel en av de seigste jeg kjenner. Han holder ut når de fleste ville tatt kvelden. Dessuten er det viktig å huske på at motparten ikke er så profesjonell som man tror.

– Er legene flinke til å forhandle?

– Jeg tror norske leger generelt er flinke, men det er også noen som er dårlige.

– Har du råd til leger som skal begynne i en ny jobb?

– Snakk med en av de tillitsvalgte om lønnsnivået i området før du tar jobben, og diskuter lønnen din før du skriver under på kontrakten. Det du får justert etter at alle papirene er i orden, er ikke mye. Det høres ut som en selvfølge å snakke om lønn før man sier ja til en stilling, men det er faktisk noen som ikke gjør det.

– Hva mener du er viktigst, gode avtaler for alle eller potensial for individuell forhandling?

– Vår tariffverden har fulgt med resten av samfunnet. Det er en glidning vekk fra de store kollektive avtalene. Vi tror at våre medlemmer kommer bedre ut av individuelle avtaler. Det må likevel være en trygghet i bunn og en anstendighet over lønnsnivået. Selv de som er gode til å prise seg selv, får et problem når det blir for mange i markedet.

Kolleger fremhever at Ramstad ikke bare er flink i forhandlinger, men at han også har en utpreget sans for rettferdighet.

– Kjenner du deg igjen i karakteristikkene?

– Jeg håper det er riktig. Rettferdighet betyr dessuten ikke nødvendigvis at alle skal få akkurat likt. Det kan være riktigere at de kommunale fastlønnslegene får en større del av lønnsporten når tillegget ville utgjøre en liten andel for de private. Jeg mener det ligger i de tillitsvalgtes mandat å gjøre slike justeringer.

Presidentvalg og demokrati

– Det er ikke bare dragkamp om avtaleverk som interesserer deg. Du er også kjent for å involvere deg i valgkamper.

– Ved de siste tre presidentvalgene har jeg hatt forhandlingsansvar for Aplf. Valgkamp er spennende. Det hender at noen kritiserer landsstyremøtet for ikke å være demokratisk. Det mener jeg er feil. Når de største gruppene finner hverandre i forhandlinger, blir det gjort valg ut ifra en pakkeløsning. Det er for meg demokrati. Slik fungerer det i politikken også. Når jeg har engasjert meg i valg, gjelder det både personen som stiller og selvfølgelig hvem som vil være best for allmennlegene. Det kan være tøffe tak, men jeg oppfatter det som en redelig prosess.

– Hva er det som har fått deg til å fortsette som tillitsvalgt i nesten 20 år?

– Man treffer mange hyggelige mennesker, og på den måten er det veldig givende. Man får et inntrykk av hvor mye bra som bor i mange leger, og det er nok det som gjør at man fortsetter. De slitsomme episodene husker man ikke, de er dessuten i mindretall. Det koster tid og til dels penger, men jeg ønsker at flere vil bruke noen år på å være med i Legeforeningen. Man får mye igjen for det.

– Det blir sagt om deg at du er flink til å vise at du har det bra.

– Jeg har det bra, og jeg har fortjent det, ler han hjertelig. – Etter noen harde diskusjoner i Legeforeningen fikk jeg en gang høre at jeg virket så sint, og det ble jeg oppriktig forundret over. Det å være sint er så langt fra min legning som man kan komme. Jeg stortrives sammen med kolleger. Jeg tror i det hele tatt at norske leger har det bra. Når vi som gruppe skal snakke om hvordan vi har det, må vi ha en viss ydmykhet. Det er klart at vi har mye ansvar, lang utdanning og en jobb som krever mye. Men alt i alt har vi utrolig mye å glede oss over.

Marit Tveito

marittveito@hotmail.com